

Xudafərin əməliyyatı

18 oktyabr 2020-ci il. Vətən müharibəsinin 22-ci günüdür. Qüdrətli Azərbaycan Ordusu Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin əmriləri uğurla yerinə yetirir. Cəbhədə şiddətli döyüşlər gedir və düşmən silahını, döyüş bayrağını atıb şəfərsizcəsinə qaçır.

Bu gün həm də xalqımız Müs-təqilliyinin Bərpa Günü'nün ildö-nümünü qeyd edir. Ali Baş Koman-dan bu bayram sevincini ikiye artırır. Müzəffər Sərkərdənin rəsmi "X" hesabında "Azərbaycan Silahlı Qüvvələri qədim Xudafərin körpüsünün üzərində Azərbaycan bayrağını qaldırdı. Eşq olsun Azərbaycan xalqına! Qarabağ Azərbaycandır!" paylaşımı hər kəsin ürəyini dağa döndürür.

Bir qədər sonra qəhrəman hərbiçilərimiz Xudafərin körpüsünün işğaldan azad edilməsi ilə bağlı Ali Baş Komandanın raport verirlər. Bu xəbər hər bir azərbaycanlıya sevinc və qürur bəxş edir.

2020-ci il noyabrın 16-da işe Ali Baş Komandan İlham Əliyevin, birinci xanım Mehriban Əliyevanın işğaldan azad olmuş torpaqlarımıza ilk səfərləri zamanı tarixi hadisə yaşanır. Müzəffər Sərkərdə Xudafərin körpüsündə şanlı Azərbaycan bayrağını qaldırır və 1993-cü ildən işğal edilən Xudafərin 27 ildən sonra azadlığına qovuşur.

Tarixin sərt sınaqlarından keçərək çox hadisələrə şahidlik edən unikal abidə

Xudafərin körpüləri Orta əsr Azərbaycan memarlığının dövrümüzə qədər gəlib çatan ən unikal abidələrindədir. Bu abidələr Yaxın və Orta Şərqi regionunun ən özəmətlisi, ən məşhur körpülərindən hesab olunur. Araz çayının şimal və cənub sahillərini birləşdirən 11 tağlı körpü XI-XII əsrlərdə, 15 tağlı körpü isə XIII əsrdə inşa olunub. Xudafərin körpüləri Böyük İpək yolunun inkişafında mühüm rol oynayıb və hərbi-strateji cəhətdən də müstəsna əhəmiyyətə malik olub.

Xudafərin körpüləri tarixin sərt sınaqlarından keçərək çox hadisələrə şahidlik edib. Bu hadisələrdən ən önəmli isə xalqımız üçün mənəvi əhəmiyyəti böyük olan abidələrin azadlığına qovuşmasıdır.

Vətən müharibəsindən sonra inşasına başlanılan Əhmədbəyli-Horadiz-Mincivan-Ağbənd avtomobil yolu və Horadiz-Zəngilan-Ağbənd dəmir yolu xətti Xudafərin körpülərinin yaxınlığından keçir. Xudafərin-Qubadlı-Laçın avtomobil yolu başlanğıcını Hacıqabul-Mincivan-Zəngəzur dəhlizi magistral avtomobil yolunun Xudafərin su anbarı yaxınlığından keçən hissəsindən götürür.

Prezident İlham Əliyevin 2021-ci il oktyabrın 4-də təmənini qoyduğu "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" Sənaəti Parkı da Şərqi Zəngəzurun İrana çıxış nöqtəsində - Xudafərin körpülərinə yaxın ərazidə yerləşir. Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, tarixi İpək yolunun üzərində yerləşən, əsrlər boyu Araz çayının şimali ilə cənubunu birləşdirən Xudafərin körpülərinin strateji əhəmiyyəti bundan sonra daha da artacaq.

Xudafərinin azadlığına aparan yol

Oktyabrın 17-də Füzuli şəhəri düşməndən azad edilmişdi. Azərbaycanın qəhrəman oğulları Zəfər gedən yolda daha da ruhlanmışdılar. Bu qələbə ilə "keçilməz Ohayan" mifi də məhv edilmişdi və qorxudan düşmənin bağı yarılmışdı.

Hər kəsə bəllidir ki, Azərbaycan Silahlı Qüvvələri Vətən savaşında indiyədək heç bir ordu tərəfindən həyata keçirilməyən çətin relyefdə xüsusi döyüş tapşırıqları yerinə yetirib. Məhz bu müasir döyüş taktikası nəticəsində 30 il torpaqlarımızda möhkəmlənən, "keçilməz" istehkamlar quran düşmənin yalnız qaçmaqla canını qurtara bilib.

Bu da onu sübut edir ki, Ali Baş Komandanın "Dəmir yumruq" əməliyyatını yerinə yetirən bütün silahlı birləşmələr tapşırıqlarının icrasını uğurla reallaşdırıblar. Arazboyu ərazilərin, o cümlədən Xudafərin, Zəngilan şəhəri, eləcə

Strateji əhəmiyyətli tarixi körpü necə azad edildi?

də rayonun Ağbənd qəsəbəsi və "Şükərat", həmçinin dəniz səviyyəsindən 2269 metr hündürlükdə olan "Bartaz" yüksəkliyinin düşmən tapdığından azad olunması tapşırığı Dövlət Sərhəd Xidmətinin Çevik Hərəkət Qüvvələrinə tapşırılmışdı. Azərbaycanın qəhrəman oğulları bu tapşırıqları layiqincə yerinə yetirərək Vətən qarşısında borclarını canları, qanları bahasına həyata keçirmişdilər.

Bos Xudafərinin azadlığı necə baş verdi?!

Bu əməliyyatların haradan başlaması, hansı taktikalardan istifadə edilməsi, yəni əsl reallıqları bilmək üçün DSX-nin Çevik Hərəkət Qüvvələrinin döyüş yoluna nəzər yetirmək kifayətdir.

Öncə onu qeyd edək ki, Xudafərinin azad olunmasına gedən yol Cəbrayıl rayonunun Əmirvarlı-Soltaqlı istiqamətində olan yüksəkliyin düşməndən təmizlənməsindən keçirdi. Həmin yüksəklikdə düşmənin ən güclü dayağ nöqtəsi hesab etdiyi 3-cü eşalon yerləşirdi. Bura o yüksəklik idi ki, düşmən Cəbrayıl istiqamətindən Zəngilana və Hadruta, Qubadlıya tərəf hərəkət edəndə bütün canlı qüvvə və texnikanı gündüz və gecə rahat müşahidə edə bilirdi. Yəni düşmən həmin istiqamətdə hər tərəfi nəzarətdə saxlayırdı. Amma Çevik Hərəkət Qüvvələri taktiki gedişlərlə bu

yüksəkliyi çox məharətlə düşməndən təmizləyib bildi.

Keçirilən əməliyyatların iştirakçısı, DSX-nin Çevik Hərəkət Qüvvələrinin "Zəfər" ordenli zabiti Nəsim Mirzəyev danışır: "Cəbrayıl şəhərinin azad olunmasından sonra komandanlıq tərəfindən bizə döyüş tapşırıqları verildi ki, Arazboyu cənub-qərb istiqamətindəki bütün ərazilərin düşməndən təmizlənməsi əməliyyatlarını Dövlət Sərhəd Xidmətinin Çevik Hərəkət Qüvvələri həyata keçirməli idi. Bu tapşırığı aldıqdan sonra əməliyyatlara başladıldı. Ərazi düzəngahlı olduğu üçün düşmən hər tərəfi əzi 10 kilometrlik məsafədən aydın müşahidə edə bilirdi. Gecə vaxtı isə hərəkət qeyri-mümkün idi. Təmal cəcoğörmə cihazlardan istifadə etməklə hərəkətimizi aydın görürdük. Yəni nə gündüz, nə də gecə hərəkət etmək olmurdu. Düşmənin üzərinə canlı hədəf kimi yeriyə bilməzdik. Bu səbəbdən də taktiki gediş dəyişdik. PUA-ları, xüsusən "Harop"ları havaya qaldırdıq. Düşmənin bütün diqqəti havadan hücumə yönəldi və biz də bundan istifadə edərək Zəngilan istiqamətinə doğru hərəkət etməyə başladıldı. Bir gecədə xeyli məsafə gedib manevr etdik. Düşmənin heç zaman gözləmədiyi sağ cənabında onların sən-görünməsi daxil oldu. Səhər açılanda onlar gördülər ki, başlarının üstünü kəsmişdik. Belə olan halda qaçmağa başladılar. Xeyli canlı

qüvvəsini məhv etdik. Bununla Zəngilan və Qubadlı istiqamətindən düşməne gələn dəstək və silah-sursat təminatının da qarşısını aldıq və Xudafərin istiqamətinə doğru irəliləməyimiz üçün olverişli şərait yarandı".

Dəlidağ yüksəkliyinin və tarixi abidənin xilasını

Bu yüksəkliyin düşməndən təmizlənməsi silahlı qüvvələrimizin Zəfər yürüşünü bir qədər də sürətləndirir. Düşmənin Əmirvarlı-Soltaqlı istiqamətindəki güclü müdafiə xətti yarıldıqdan sonra Çevik Hərəkət Qüvvələrinin Araz çayı sahili ilə cənub-qərb istiqamətində irəliləməyə tapşırığı alır. Bu əməliyyata DSX-nin zabiti, Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı Babək Ələkbərov rəhbərlik edir.

Tarixi abidənin azadlığı istiqamətində həyata keçirilən döyüş tapşırığının icrasını Babək Ələkbərov belə şərh edir: "Komandanlıq tərəfindən yeni döyüş tapşırığı alındı ki, Xudafərin körpüsü düşməndən azad edilməlidir. Bu da Çevik Hərəkət Qüvvələrinin ən geniş döyüş tapşırıqlarından biri oldu. Biz Araz boyunca irəliləyərək Dəlidağ yüksəkliyini düşməndən təmizləməklə Xudafərinə yetişməli idik. Əməliyyatlara başladıldı və qarşımıza çıxan düşmənin bütün canlı qüvvəsini məhv etdik. 11 kilometrlik yolu qısa zamanda qət etdik. Bir

sutkadan az bir vaxtda Dəlidağ silsiləsinə yetişdik. Burada düşmənin cəmlənmiş qrupu var idi. Amma onlar bizim xüsusi təyinatlı qüvvələrin peşəkarlığı, qəhrəmanlığı qarşısında çox da duruş görə bilməzdilər. Elə belə də oldu və çox sevincliyəm ki, biz bu əməliyyatı heç bir itki vermədən yerinə yetirdik. Dəlidağ yüksəkliyini düşməndən azad edib Xudafərin körpüsünə yetişdik".

Bu ərazilər düşməndən təmizləndikdən sonra qədim abidəmizdə düşməne gələn dəstək və silah-sursat təminatının da qarşısını aldıq və Xudafərin istiqamətinə doğru irəliləməyimiz üçün olverişli şərait yarandı".

Babək Ələkbərov deyir ki, DSX-nin Çevik Hərəkət Qüvvələrinin ikinci Qarabağ müharibəsi dövründə ən sürətli əməliyyat kimi yadda qalmış hücumda 24 saat ərzində 105 kilometr ərazini işğaldan azad edərək düşməne ağır zərbələr endirib.

Ümumiyyətlə isə Vətən müharibəsində Dövlət Sərhəd Xidmətinin "Harop", "Quzğun" və "Hermes" kimi pilotsuz uçuş aparatlarının peşəkər tətbiqi nəticəsində düşmənin 290 zirehli texnikası məhv edilib.

Xudafərin körpüsü siyasi və iqtisadi cəhətdən mühüm önəm daşıyır. Eyni zamanda bu, Azərbaycanın İrəvan olan sərhədinin bir çox hissəsinin bərpə olunması demək idi. DSX-nin Çevik Hərəkət Qüvvələrinin dəqiq silahlarla hədəfləri məhv edərək İranla dövlət sərhədində tikilən strateji obyektlərə - su anbarlarına ziyan vurmaması ilk növbədə onların peşəkarlığından xəbər verirdi.

Beləliklə, 18 oktyabr 2020-ci il heç zaman unutmayacağımız şərfətli və möhtəşəm bir gün kimi tariximizə yazıldı. Artıq 3 ildir ki, Cəbrayılın başucunda xan Arazın sinəsi üstə möğrur dayaağ dönmüş, əsrlər şahidi olan tarixi Xudafərin körpüsündə üçrəngli bayrağımız dalğalanır. Azərbaycan səhrəçiləri dövlət sərhədimizi göz bəbəyi kimi qoruyurlar. Əsrlər özləri yaşıl olan Xudafərin körpüsünün erməni işğaldan azad edilməsi həm də şərfət məsələsiydi ki, Azərbaycan Silahlı Qüvvələri bunu bacardı.

Yenidən qurulan Xudafərin qəsəbəsi

Mənfur düşmənin 30 il işğal altında saxladığı Azərbaycan torpaqlarında daşı-daş üstündə qoymadığı faktı artıq dünyaya bəllidir. İşğaldan sonra bütün bəşəriyyət erməni barbarlığına şahidlik etdi.

Urəkdağlayan ərazilərdən biri də Xudafərin qəsəbəsi idi. Ermənlər bu qəsəbəni yerlə yeksan etmişdilər. İndi Qarabağ və Şərqi Zəngəzuru yenidən quran Azərbaycan dövləti heç kimdən maliyyə vəsaiti almadan, işğaldan azad edilən ərazilərimizdə yalnız öz iqtisadi qüdrəti hesabına misli görünməyən quruculuq işləri həyata keçirir. Həmin ərazilərdən biri də Xudafərin qəsəbəsidir. Bu il mayın 4-də Prezident İlham Əliyev Cəbrayıl rayonunda Xudafərin qəsəbəsinin də təməlini qoyub.

Qeyd edək ki, bu qəsəbə Azərbaycan xalqı üçün tarixi əhəmiyyət daşıyan Xudafərin körpüsünün yaxınlığında, yeni dömir yolu xəttindən və avtomobil yolundan 7 kilometr məsafədə salınır. Qəsəbənin layihələndirilən ümumi ərazisi 25 hektardır. Baş plana əsasən, gələcəkdə burada 149 ev tikiləcək. Qəsəbədə birinci mərhələdə 20 evin inşası nəzərdə tutulur. Burada iki, üç, dörd və beşotaqlı fərdi evlər tikiləcək. Hər evin həyatı sahəsi 600 kvadratmetr təşkil edəcək. Qəsəbəyə birinci növbədə 77 sakin köçürüləcək.

Xudafərin qəsəbəsində məktəb, uşaq bağçası, inzibati bina, məscid, bazar, çoxfunksiyalı bina (ticarət müəssisələri, tikinti materiallarının satış zonası, ictimai qida müəssisələri və s.), mədəniyyət evi, "Karvansara" hotel və icma evi də qurulacaq. Bundan başqa, Araz çayının sahilində və Xudafərin körpüsünün yaxınlığında parkın salınması da nəzərdə tutulub.

Bu gün bütün Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda misli görünməyən quruculuq işləri bir daha təsdiq edir ki, tezliklə bütün keçmiş məcburi köçkünlərimizin yurd nığilinə son qoyulacaq və tarixi torpaqlarımızda həyat yenidən qaynayacaq.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"